

Dekanova pozdravna riječ na otvaranju izložbe „Hrvatska u srcu Europe“

Knjižnica Fakulteta hrvatskih studija, 5. lipnja 2020.

Magnifice domine Rectore!

Uvažena gospođo izaslanice predsjednika Hrvatskoga sabora!

Poštovani gospodine državni tajniče!

Cijenjeni uzvanici, časni prijatelji Fakulteta hrvatskih studija!

Dragi kolegice i kolege studenti, nastavnici i suradnici!

Osobita mi je radost i veliko zadovoljstvo srdačno Vas pozdraviti u ime Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu posljednjega dana nastave u ovoj akademskoj godini. Ponosni smo što je prva izložba na našem visokom učilištu, od kako je uzdignuto na položaj fakulteta, posvećena temi koja čini okosnicu naše djelatnosti, a to je hrvatska i europska kultura. Zato izložba o sredozemnim i srednjoeuropskim kulturnim krajolicima Hrvatske pogađa bit onoga što ovdje proučavamo, studiramo i promičemo.

Riječ je o izložbi hrvatskih kulturnih spomenika na umjetničkim fotografijama, koja je prikazana u dvanaest gradova diljem Europe, a otplovila je preko Sredozemlja sve do Egipta. Ovo je njezino prvo postavljanje u glavnom gradu. I ta je čast pripala Fakultetu koji se je začinjao kada je sazrijevala potreba za predstavljanjem hrvatske kulture europskoj i svjetskoj političkoj javnosti. Naša se ustanova razvijala na idejnim temeljima prisposobivima zamisli ove izložbe.

Fakultet hrvatskih studija istražuje i poučava o pitanjima hrvatske kulture, društva, jezika i identiteta. Svjedoči na poseban način koliko je hrvatska uljudba i stvaralačka baština u svojim stožernim odrednicama prožeta supstancijom europske kulture, od helenske mudrosti i znanosti, rimske pravne i državne tradicije do kršćanske duhovnosti. Slojeve toga identiteta moguće je proučavati na tlu Hrvatske od kada se na obzoru svjetske povijesti u antici pojavila europska zvijezda, njezino ime i blistava luč kojom žari na nebu planetarne plovidbe civilizacija.

Hrvatska pripada sredozemnomu kulturnomu krajoliku cijelom duljinom svoje razvedene obale i otoka. Usidrena je istodobno u samo srce Srednje

Europe, kako zemljopisno tako i povijesno, pravno i politički oblikujući i izražavajući njezinu supstanciju. Kao što je to zorno izrazio akademik Radoslav Katičić: „*Nigdje Mediteran nije tako srednjoeuropski i nigdje srednja Europa tako mediteranska kao u Hrvatskoj*“.

Izložba umjetničkih fotografija koju predstavljamo nastajala je iz želje da se Hrvatska vrati u ravnopravno članstvo, u zajednicu s ostalim europskim narodima, kojoj je stoljećima pripadala. Izložba je otvorena i prikazana u Europskome parlamentu i europskim prijestolnicama u teškim vremenima, kada je postojala određena diplomatska napetost, gotovo zaleđeni politički odnosi i nerazumijevanje za napore da se Hrvatska konstituirala kao slobodan i neovisan demokratski subjekt.

I dok su neki okretali glavu od ponosne i samosvjesne Hrvatske, koja se oslobađala od tereta okupacije vlastitoga teritorija, predsjednik međunarodne Paneuropske unije dr. Otto von Habsburg hrabro je stao i 16. siječnja 1996. svečano otvorio izložbu u Europskom parlamentu u Strasbourgu. Istaknuo je i svojim ugledom posvjedočio kako je Hrvatska oduvijek svojim krajolicima i kulturom pripadala Mediteranu, Srednjoj i Zapadnoj Europi kao njezina najistočnija zemlja. Tako su Europski parlament i Vijeće Europe bili ispunjeni umjetničkim fotografijama i povijesnim svjedočanstvima o zemlji otvorene kulture za susrete svjetova.

Izložba svjedoči o trajnom naporu hrvatskih ljudi tijekom povijesti da budu sastavni dio europske zajednice naroda. Na plakatima u Europskome parlamentu, kao što je i danas posvuda u našoj ustanovi, isticao se reljef hrvatskoga kralja iz XI. stoljeća, povjesničari smatraju da je riječ o Petru Krešimiru IV. s dvorjanima. Kultura je tako bila najsnažniji poticaj i medij za međunarodnu afirmaciju zemlje koja obiluje brojnim dobrima svjetske baštine.

Tri mjeseca nakon toga izložba je otvorena u Palači UNESCO-a u Parizu. Prikazana je potom u Beču, Kairu, Solunu, Dubrovniku, Dresdenu, Berlinu, Münchenu, Pragu, Bratislavi i Budimpešti. Nakon četvrt stoljeća sada s Fakulteta hrvatskih studija kreće na novu plovidbu. Kulturnu baštinu svaki naraštaj treba iznova istraživati i svojim prinosima oplemenjivati kako bi mogao biti njezin dostojan baštinik.

U izložbenom katalogu donosimo prigodni tekst znanstvenika koji je cijelim svojim djelovanjem na osobit način zadužio Hrvatske studije. Akademik Radoslav Katičić održao je prvo predavanje na otvaranju četverogodišnjega programa Hrvatskih studija 18. listopada 1993. pod naslovom „Pisma pape Ivana X iz 925. i osnovne koordinate početaka hrvatske kulture“. Držao je mnogim naraštajima studenata kolegije o hrvatskoj kulturi u međunarodnome kontekstu. U predgovoru nam brižno poručuje kako „Hrvatsku treba otkriti, da bi se upoznala“.

Idejni je začetnik i nositelj ove izložbe jedan od utemeljitelja Hrvatskih studija, akademik Mislav Ježić. On je u vrijeme pripreme izložbe bio član Kolegija i voditelj Poredbenoga hrvatskoga studija – Croaticum. Kada su Hrvatski studiji pokrenuti otpočeo je s krugom probranih akademika i znanstvenika pripremati izložbu i knjigu „Sredozemni i srednjoeuropski kulturni krajolici Hrvatske“. Otvarao je i pratio izložbu od Strasbourga i Pariza do drugih gradova. Predaje i danas na našem Fakultetu kolegije iz istočnih filozofija i kultura te o hrvatskoj kulturi u međunarodnome kontekstu.

Sadržaj izložbe seže od vučedolske golubice, preko svih stilskih i povijesnih slojeva do suvremenih kulturnih dobara i njihova razaranja u Domovinskom ratu. Zornu ilustraciju hrvatskih uzleta i padova, procvata kulture i pogubnih sila predočuje sudbina Dvorca Eltz i grada Vukovara. U njihovoj je blizini prije nekoliko tisuća godina bilo sjedište vučedolske kulture. Na plodnom području uz Dunav više se puta tijekom povijesti razvijala vrhunska kultura. Prekrasan barokni ures grada na Dunavu razoren je na kraju 20. stoljeća u velikosrpskoj agresiji. Ali je obnovljen, kao što je obnovljena i cijela domovina, zalaganjem vrijednih hrvatskih ljudi.

Izložba nam poručuje kako treba dublje pronicati u izvore hrvatske baštine da bi se bolje upoznala i razumjela europska kultura. O budućnosti Europe na sadašnjoj prekretnici može primjereno govoriti onaj koji dobro znade odakle je krenula. Drevna izreka svjedoči o tome kako valja pripovijedati o prošlosti da bismo bolje mogli predvidjeti budućnost. Stoga nastavimo otkrivati Lijepu Našu, da bismo bolje upoznali Europu.

Hvala Vam na dolasku. Želim Vam da se na ovoj izložbi i na našem Fakultetu osjećate ugodno.